

จริยธรรมทางการแพทย์กับเทคโนโลยีร่วมสมัย

ประมวล วีรุตมเสน*

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาแพทย์ได้นำเทคโนโลยีร่วมสมัยเข้ามาใช้ทางการแพทย์อาจกล่าวได้ว่าเกือบทุกสาขาของวิชาแพทย์ เทคโนโลยีดังกล่าวแพทย์จะนำมาใช้เพื่อการวินิจฉัยหรือการรักษาแล้วแต่กรณี ถ้าจะกล่าวในแง่มุมมองหนึ่งของเทคโนโลยีนั้น ๆ แพทย์ได้นำมาใช้ตามความจำเป็นหรือความเหมาะสมหรือไม่ จะเห็นได้ว่าปัญหาจริยธรรมที่พบได้ในปัจจุบันมิได้เกิดจากความบกพร่องหรือผิดพลาดของเทคโนโลยี หากแต่เป็นความบกพร่องหรือผิดพลาดจากผู้นำเทคโนโลยีเหล่านั้นมาใช้ได้ถูกต้องหรือเหมาะสมกับการแพทย์หรือไม่ ในอดีตกาลที่ผ่านมาแพทย์ใช้อาการแสดงและการตรวจร่างกายอย่างละเอียดเป็นแนวทางในการวินิจฉัยและรักษาโรค ซึ่งแพทย์เรียกตนเองว่า “Clinician” หรือ “Physician” ภายหลังมีเทคโนโลยีร่วมสมัยเข้ามาช่วยการวินิจฉัย และรักษาให้เกิดประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผลสูงสุด ทำให้แพทย์ปัจจุบันส่วนหนึ่งเบี่ยงเบนความคิดและการปฏิบัติจาก “Clinician” เป็น “Technician” กล่าวคือใช้การตรวจผลทางเทคโนโลยีเป็นการขึ้นในการวินิจฉัย ดูแลรักษา ทำให้ใช้เทคโนโลยีเกินความจำเป็น ปัญหาจริยธรรมทางการแพทย์จึงเกิดขึ้น ประกอบกับความรีบเร่ง การแข่งขันของสังคมมีส่วนรบกวนให้แพทย์มีเวลาน้อยในการดูแลรักษา เกิดกลุ่มอาการ “Not Enough Time (NET Syndrome)” จึงทำให้แพทย์เห็นว่าการใช้เทคโนโลยีความจำเป็นมากกว่าความจำเป็นเฉพาะเพื่อการวินิจฉัยและรักษา นอกเหนือจากอาการและอาการแสดงทางคลินิก

จริยธรรมทางการแพทย์เป็นจิตสำนึกที่ละเอียดอ่อนและระดับของจิตสำนึกที่มีหลายระดับแตกต่างกัน จิตสำนึกเป็นนามธรรมที่ไม่สามารถวัดได้ แต่ประเมินได้โดยการแสดงออกโดยการกระทำที่พึงปฏิบัติต่อผู้ป่วยหรือคนไข้ ในการดูแลรักษาคนไข้ แพทย์ทำหน้าที่เสมือนกับผู้ใช้

บริการคนป่วยเหมือนกับผู้มาขอรับบริการ จริยธรรมทางการแพทย์ในอดีตกับปัจจุบันมีความแตกต่างกันน้อยเพียงใดดีเลวต่างกันอย่างไร เป็นการยากที่จะวัดออกเป็นหน่วยมาตราซึ่งตวงวัด แต่อาจจะประเมินโดยทางอ้อมจากกลุ่มอาชีพแพทย์เดียวกัน ซึ่งรู้อะไรถูกหรือผิด หรือเกินขอบเขตที่จะยอมได้ในหมู่ของแพทย์ หรืออาจจะประเมินได้จากคำบอกเล่าของผู้ขอรับบริการได้รับความเป็นธรรมมากน้อยเพียงใด จริยธรรมทางการแพทย์ขึ้นอยู่กับเจตนาของแพทย์ ผู้ประพฤติปฏิบัติ ความต้องการของสังคม ผู้ขอรับบริการมีส่วนช่วยเจตนาของผู้ปฏิบัติหลงทางต่อการปฏิบัติที่ถูกต้องและความเป็นจริง เทคโนโลยีร่วมสมัยมีความจำเป็นที่ต้องใช้ร่วมกับการวินิจฉัยและรักษาเฉพาะคนบางคน แต่ไม่ใช่ทุกคนจะต้องใช้เทคโนโลยีดังกล่าว ความเหมาะสมและจำเป็นของการใช้ขึ้นอยู่กับจริยธรรมของแพทย์ผู้นั้น ขึ้นอยู่กับองค์ความรู้ความชำนาญ ประสบการณ์ และเจตคติของแพทย์ ผู้มีความรู้แพทย์พึงมีสติระลึกรู้เสมอว่าชีวิตมนุษย์เป็นสิ่งสูงสุดที่มีค่าไม่มีสิ่งใดเสมอเท่า และพึงระลึกถึงหน้าที่ ความรับผิดชอบ คงไว้ซึ่งศีลธรรม (Morality) และจริยธรรม (Ethic) ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

1) จุดประสงค์ (Aims) ของการให้การดูแลรักษาผู้ป่วย จะต้องให้ผู้ป่วยได้รับการเยียวยาทั้งร่างกายจิตใจและความเป็นสุขในสังคม โดยไม่มีอามิสและสินจ้างเป็นเครื่องต่อรองและขึ้นนำ

2) คุณค่า (Value) ต่อการให้การดูแลรักษา จะต้องพึงระลึกเสมอว่าชีวิตมนุษย์มีคุณค่าและศักดิ์ศรีเหนือกว่าสิ่งมีชีวิตอื่นใด

3) พึงระลึกเสมอว่าผู้ป่วยทุกคนมีอิสระในการเลือกตัดสินใจ (Autonomy) ที่ความชอบธรรม ต่อการขอรับการรักษา

* ภาควิชาสรีรศาสตร์-นรีเวชวิทยา คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4) แพทย์ผู้ให้บริการจะต้องบอกความเป็นจริงต่อคนไข้ เพื่อผลประโยชน์ที่เขาพึงได้รับ ไม่มีอคติเพื่อผลประโยชน์ของแพทย์

5) แพทย์พึงระลึกถึงความเท่าเทียมกัน (equity) พึงระลึกเสมอว่าผู้ป่วยคือญาติสนิทของเรา จะต้องไม่เอาเปรียบผู้ด้อยโอกาสกว่า

แพทย์พึงแจ้งความจริงขององค์วิชาความรู้ต่อผู้ป่วยและขั้นตอนของการปฏิบัติ ตลอดจนถึงความจำเป็นของการใช้เทคโนโลยีโดยเน้นความสำเร็จเป็นเป้าหมายหลัก และสุขภาพของผู้ป่วยเป็นเป้าหมายสูงสุด องค์ความรู้ที่แพทย์ให้จะต้องไม่อคติ ถูกต้องตามหลักวิชาการ ไม่หวัง

สินจ้างเป็นเป้าหมาย จริยธรรมทางการแพทย์กับเทคโนโลยีร่วมสมัย จะดีแล้ว บกพร่องเล็กน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับมโนธรรมของผู้ให้บริการของแพทย์ว่ามีเจตคติอย่างไรกับวิชาชีพศิลปะแขนงนี้เล็กน้อยเพียงใด องค์การทางการแพทย์ สถาบันทางการแพทย์ ตลอดจนสังคมต้องช่วยกันวางกรอบและแนวทางในการปฏิบัติให้มีศิลปะอย่างแท้จริงต้องให้ข้อตรึงตรองข้อชี้แนะที่ถูกต้อง เพื่อให้จริยธรรมทางการแพทย์กับเทคโนโลยีร่วมสมัยอยู่ร่วมกันเดินคู่กันอย่างถูกต้องและเป็นธรรมทั้งผู้ให้และผู้รับบริการอันจะเกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนโดยแท้จริง.